

Generaal hebben zich stipt gehouden aan de in 1632 overeengekomen pariteit. Vrijheid voor de calvinisten, maar ook niets meer.

Belangrijk was daarbij dat in het stadsbestuur zelf geen scherpe tegenstelling bestond tussen de katholieke Luikse en de gereformeerde Brabantse raden. De magistraat werd niet door geloofsverschillen verdeeld. De Maastrichtse regentenstand was één. Gemengde huwelijken waren niet zeldzaam, en verbonden de belangen van Luikse en Brabantse notabelen. Dat is een van Ubachs' belangrijkste vondsten. Hij weet deze stelling ook aannemelijk te maken, al erkent hij dat ze nog als hypothese gezien moet worden, zolang de familieverbanden binnen het Maastrichtse patriciaat nog niet nader zijn onderzocht. Hoe belangrijk dat is beseft hij zelf, getuige de elfde van de aan zijn proefschrift toegevoegde stellingen: 'voor een goed begrip van de vaderlandse geschiedenis in de nieuwe tijd is een grondige kennis van de bloed- en standsverwantschap binnen de regerende klassen van groot belang, zoals door Elias voor Amsterdam werd aangetoond'. Zeer juist! Maar dan mogen wij ook hopen dat Ubachs momenteel bezig is de feiten te verzamelen die hem zullen maken tot de Elias van Maastricht. *Twee heren, Twee confessies* vraagt een vervolg rondom het thema 'Twee confessies, Eén stand'. We zien er met belangstelling naar uit, in de verwachting dat dit volgende boek de kwaliteit van het eerste zal evenaren.

A. Th. van Deursen

W. C. H. Robert, *Voyage to Cathay, Tartary en the Gold- and Silverrich Islands east of Japan, 1643* (Amsterdam: Philo Press, 1975).

Hoewel het prettig is om de tekst van het journaal van deze reis opnieuw ter beschikking te hebben, is het moeilijk om deze publicatie van Robert los te zien van het werk van Leupe *Reize van Maarten Gerritsz. Vries in 1643 naar het noorden en oosten van Japan, volgens het journaal gehouden door C. J. Coen op het schip Castricum ...* (Amsterdam, 1858) waar het zo op steunt dat men het bijna een bewerking voor engelstaligen kan noemen. Nergens evenwel wordt dit nauwe verband vermeld, tenzij men voldoende aanwijzing wil vinden in twee zinnen uit het voorwoord: 'The publication of a complete account of the voyage of Fries is due to P. A. Leupe a Dutch scholar' en twee alinea's verder: 'The aim of this book is to give a full-length account and a translation into English of some early material and official missives'. De bewerker geeft niet aan dat deze stukken ook bij Leupe zijn opgenomen.

Het is volkomen legitiem en verantwoord, ja soms wenselijk, om een ouder boek te bewerken c.q. te vertalen, maar dan is het wel noodzakelijk om 1) dit te vermelden en 2) te verantwoorden wat is toegevoegd of weggelaten. Dit is in dit geval niet gebeurd.

Het journaal wordt in twee talen gegeven - de linker bladzijde Nederlands, de rechter Engels - de overige stukken alleen in het Engels. De 'Annotations to Coen's journal' vormen een mengsel van gegevens ontleend aan de tabel die Coen heeft gemaakt van de koersen van de reis (Leupe, *Maarten Gerritsz. Vries*, 218-233) en correcties, van moderne benaming van plaatsen in Coen's journaal vermeld en van verklarende noten. Het zou duidelijker geweest zijn om de tabel van Coen opnieuw af te drukken en de verklaringen en vertalingen in noten bij de tekst te voegen. De overige stukken, namelijk de instructie, de korte beschrijving van het eiland Eso, het verslag van Jacobsz. de Bakker en extracten uit het dagregister Batavia en uit een generale missive, zijn niet van annotatie voorzien.

De verklaringen zijn soms verbazingwekkend. Op pagina 281 wordt de naam van het

RECENSIES

eiland Barnevelt - liggend tegenover het Prinse eiland - verklaard als een verbastering van Brandend Veld. De uitleg van *Baniosis* vertaald als *Banyans* (222-223) luidt: 'Banyans, Dutch Baniosis - meaning obscure. Perhaps a corruption of the Dutch word Banjaar, which means 'His Lordship' often used sarcastically. Perhaps corruption of the Portuguese word Banidos, meaning 'Exiles'. De betekenis van *Baniosis* is niet *obscure*. Het is banjoos (Japans: *bugyö*, zie het Glossarium in F. W. Stapel, *Pieter van Dam. Beschrijvinghe van de Oost-Indische Compagnie*. II, 815) een Japanse beambte, zoals de Hollanders uit Decima kennen. Hier is sprake van een dorpshef of iets dergelijks, die door de Hollanders met deze benaming wordt aangeduid. *Banyans* zijn Hindu-kooplieden en die zullen hier zeker niet bedoeld zijn. Een opmerking over Cikoko/Kyushu (282). De oude kaarten geven voor het huidige Shikoku niet Tonfa, maar Tonsa, hetgeen dichter komt bij het Japanse Tosa.

De bibliografie is mager. Zo ontbreken bijvoorbeeld W. Ph. Coolhaas, *Generale Missiven* en de uitgave van het journaal van de reis van Quast uitgegeven in de serie Werken van de Linschoten-Vereeniging door J. Verseput (WLV LVI, Den Haag, 1954). Ook zou men verwachten aan te treffen de *Atlas zur Geschichte der Kartographie der Japanischen Inseln* van Paul Teleki (Boedapest, 1909). De 'Korte beschrijvinghe van het Eyland Eso, soo als eerst 'tselve jaar door het schip Castricum bezeylt is' (Amsterdam, 1646) zal men onder deze titel niet kunnen terugvinden, daar het een vervolg is op het 'Journaal van der reyse gedaen beoosten straat Le Maire naar de custen van Chili door den Admiraal Hendrick Brouwer in 1643' (Leupe, *Maarten Gerritsz. Vries*, 261) en niet als apart stuk bestaat.

Het boek is zeer verzorgd uitgegeven met afbeeldingen van Compagniesland, Staten eiland, en landopdoeningen uit Witsen en kaartjes door de bewerker getekend naar Witsen. Een reproductie van de kaart gemaakt tijdens de reis is los bijgevoegd.

M. E. van Opstall.

M. G. Spiertz, *L'Eglise catholique des Provinces-Unies et le Saint-Siège pendant la deuxième moitié du XVIIe siècle* (Bibliothèque de la Revue d'Histoire ecclésiastique, fase. LXII; Leuven: Publications Universitaires, 1975, 190 blz.).

Op het eerste gezicht lijkt het, alsof dit boek alleen maar uitwerkt wat de schrijver in zijn oratie 'Ambtelijk onbegrip' al in 1972 naar voren bracht. Natuurlijk was het onvermijdelijk dat bepaalde feiten en conclusies, die hij toen opsomde, ook in dit franstalige boek kwamen te staan. Maar nu geeft hij veel meer. De rede uit 1972 was nog grotendeels gebaseerd op de literatuur en op onderzoek in het archief van de oud-bisschoppelijke cleresie. Sindsdien werd de auteur in staat gesteld, om in Parijs, Londen en Rome archivalia door te nemen. Nu blijkt, hoeveel er nog is toe te voegen aan, en te corrigeren op de voorstelling van zaken zoals Rogier en Polman die in hun handboeken gaven.

Toen Rome via de Keulse nuntius in 1592 aan de priester Sasbout Vosmeer de titel 'apostolisch vicaris' verleende en hem tien jaar later de aartsbisschopstiel gaf van een niet meer bestaande zetel uit de bijbelse landen, was de curie er zich van bewust, volgens de schrijver, dat de bisdommen in de Nederlanden niet verdwenen waren, maar dat zij in pauselijke opdracht tijdelijk moesten worden beheerd totdat de officiële landsheer zijn gezag over deze gebieden zou hebben hersteld. Vosmeer, en na hem ook Rovenius en De la Torre, kregen in feite de taak van een 'administrator apostolicus' met normale bestuursmacht. In de tweede helft van de zeventiende eeuw is Rome echter daarop gaan bekni-